

OM GOTER, KIMBRER OG ANDET GODTFOLK

■ ERIK CHRISTIANSEN

Med denne artikel vil jeg i første omgang vise, hvordan myten om Himmerland som kimbrernes oprindelige hjemland opstod som del af de nordeuropæiske lærdes bestræbelser i renæssance- og reformationstiden på at give deres respektive folk en fortid, der var lige så ærværdig som romernes. I anden omgang viser jeg, hvordan myten blev en del af de dansk-svenske stridigheder om de to kongedømmers ælde. Endelig følger jeg, hvordan myten efter at have mistet sin oprindelige funktion fortsætter som en dansk tradition uden at blive tilstrækkeligt underbygget af nye faglige argumenter.

Under Kirkemødet i Basel i 1431-1449 krævede den svenske delegat biskop Nicolaus Ragvaldi af Växiö (i Östergötland) retten til at indtage en af de forreste pladser, da svenskerne som de gamle goters efterfølgere var det ældste nulevende folk i Europa, således som det fremgik af Jordanes, *De origine actibusque getarum* (forkortet *Getica*). Dette bestred de spanske delegater for så vidt ikke; men de fremhævede, at goterne if. Jordanes netop havde forladt deres hjemland (*Scandza*) i nord og var endt med at drage ind i Romerriget, hvor en del af dem havde skabt Det Visigotiske Rige i Spanien, hvorfor *de* som visigoternes efterkommere burde tildeles de bedste pladser.¹

Siden det romerske nederlag ved Adrianopolis i 378 e.v.t. havde de gotiske stammer visigoterne og ostrogoterne blandt andre germanere spillet en vigtig rolle i de senantikke begivenheder som mere eller mindre selvstændige "stater". Omkr. 550 skrev Jordanes sit folks historie på latin frem til sin egen tid, herunder deres herlige bedrifter i ældre tider, således under belejringen af Troja. Der er næppe mange i dag, der vil fæstne lid til hans påstand om, at han bygger på goternes egne mundtlige traditioner. Der vil være bred enighed blandt fagfæller om hovedtesen i Arne Søby Christensens disputats fra 2002, at Jordanes – og hans forlæg Cassiodor – frit har skabt en tradition om, at goterne havde en ærværdig fortid, der viser, at de ikke var barbariske opkomlinge.

Det er helt i tråd med romersk historieskrivning, som – med Livius ord – ville sørge for "mindet om det førende folks bedrifter" (*gestarum memoriae principis*

---

¹ Episoden refereres flere steder. Se bl.a. Weibull: "Goternas utvandring", s. 161-163 med henvisninger.

terrarum populi. Livius, *præf.* 3). Livius ville dog hverken bekræfte eller afkræfte, hvad "der er overleveret som smukke digteriske legender end som ufordærvede mindesmærker om begivenheder fra tiden før og under byens grundlæggelse" (Livius, *præf.* 6). Man "tilgiver nu engang fortiden, at den ved at blande guders og menneskers værk sammen gør byernes oprindelse mere ærværdig" (*augustiora*. Livius, *præf.* 7), og netop Romerfolkets krigeriske berømmelse (*ea belli gloria est populo Romano*) gør, at folkeslagene (*gentes humanae*) må finde sig i dette folks guddommelige oprindelse med samme sindsro, som de finder sig i Riget (*imperium*). Romerfolket nedstammede jo fra Venus søn, Æneas, der var flygtet fra det brændende Troja.

Når Nordeuropas lærde folk i renæssance- og reformationstiden ville vise, at deres folks historie var lige så ærværdig som romernes, fulgte de traditionen ved at lade dem deltage i begivenhederne omkring Trojas fald uanset, om de pågældende personer eller folkeslag var omtalt af Homer eller ej. Den ærværdige oprindelse derimod søgtes ikke længere omkring byen Roms grundlæggelse, men så langt tilbage til verdens skabelse som muligt.

Ifølge Første Mosebog 9.18-19 stammer hele jordens befolkning fra Noas tre sønner; Sem, Kam og Jafet, og deres sønner, som nemlig genbefolkede verden efter syndfloden. Jafet havde syv sønner: Gomer, Magog, Madaj, Javan, Tubal, Mesjek og Tiras (Første Mosebog 10.2 og Første Krønikebog 1.5), og ifølge den senjødiske tradition, som vi finder den i De gammeltestamentlige Pseudepigrapher (Jubilæerbogen 8.25 og 9.7-12) og hos Josefus (*Jødernes historie* I, 120-129),² drog disse vest- og nordpå, hvor de blev stamfædre til Europas folkeslag. Dette verdenssyn vandt stor genklang i reformationstidens Nordeuropa, hvor det centrale var læsning af Biblen, herunder Det Gamle Testamente.

Genopdagelsen af Tacitus lille skrift *Germania* (udgivet første gang i 1472) fremkaldte et sandt mylder af konkurrerende skrifter om de germanske folks historie. Der var jo ikke ét, men flere tyske folk dengang, og hver især gjorde de krav på en oprindelse, som var ældre og derfor mere ærværdig end de andres,³ og med bogtrykkerkunstens udbredelse fik bøger og andre skrifter et større publikum end nogensinde før. Der blev udfoldet stor lærdom og fantasi med at finde samtidens folkenavne og lokaliteter omtalt hos Tacitus. Til dette føjede man fundne (eller opfundne!) antikviteter, herunder runeindskrifter. Nok så vigtigt var at forene de antikke og senantikke forfattere med den bibelske tradition; Biblens ord var hellige, og på tilsvarende vis var der ingen, der tvivlede på de antikke forfattere som autoriteter. I dette intellektuelle klima øgedes også interessen for goterne, og man begyndte at søge efter kimbrenes oprindelse.

Ifølge den senantikke lærde biskop Isidor fra Sevilla fik goterne navn efter Jafets søn Magog (*Gothi a Magog filio Japhet nominati putantur de similitudine ulti-*

² Jeg er professor emeritus Benedikt Otzen taknemmelig for information og henvisninger.

³ Se generelt Borchartdt: *German Antiquity*.

mæ syllabae; ”goterne menes at have navn efter Magog, Jafets søn, ud fra ligheden mellem de sidste stavelser”. *Etymologi* II,89, jf. også *Goternes historie* 2), og noget tilsvarende sagde den oldkristne kirkefader Papias ifølge Rydårbogen.⁴

Dette finder vi ikke hos Saxo, der begynder sin historie med kong Dan, Humbles søn, og senere lader Frode ”Fredegod” herske på Jesu fødsels tid og således være en dansk pendant til den romerske fredsfyrste Augustus (som ikke nævnes); men i indledningen til *Den danske rimkrønike* siges det, at Humble og dermed danerne nedstammer fra Jafet.

Kimbrerne/cimbrerne (*cimbri/kimbri*) kom ind i historien fra omkring 120 f.v.t., da de – mænd, kvinder og børn – sammen med bl.a. teutonerne drog hærgende ned igennem Europa og tilføjede romerne vanærende nederlag, indtil de blev besejret af den romerske konsul Marius i 101 f.v.t. på selve Po-sletten. Da de kom fra den anden side af Alperne imod Nord, anså romerne dem oprindeligt for at være gallere (keltere); men da Cæsar i sin ”Gallerkrig” senere definerede Rhinen som grænsen mellem Gallien og Germanien, blev man klar over, at det måtte dreje sig om et germansk folk, der kom fra det nordlige Germanien. På det verdenskort, geografen Ptolemaios (Ptolemæus) fra Alexandria tegnede i midten af 100-tallet e.v.t., strækker en *chersonesus Cimbrica* sig nordøst ud fra det nordlige Europa. Det blev i lang tid det latinske navn for Jylland nord for Elben. Yderst på denne halvø placerede Ptolemaios kimbrerne.⁵

Ifølge den indflydelsesrige reformator Filip Melanchtons forord til Peder Palladius *Isagogé* fra 1592⁶ nedstammer kimbrerne fra kimmererne (et rytterfolk nord for Sortehavet, der i begyndelsen af 700-tallet f.v.t. blev fordrevet af skytherne) og dermed ”som ordlyden viser” (*vocabuli sonus*) fra Gomer, søn af Jafet. Lighedstegnet mellem kimbrer og kimmerer har Melanchton fra de antikke kilder; men den lydige lighed med Gomer må stå for hans egen regning. Under alle omstændigheder giver han tilsyneladende udtryk for en almindelig opfattelse i tiden. Det ældste eksempel, jeg ellers har kunnet spore, er et skrift af hollænderen Goropius Becanus fra 1569. Skriftet har ikke været mig tilgængeligt, men if. Nordström⁷ hævder det, at alle Europas folkeslag nedstammer fra Gomer. Hos den engelske forfatter Camden nævnes Gomers efterkommere, kimbrerne/kimmererne, kun som de ældste beboere af Germanien, Gallien og Britannien,⁸ og hos danskeren Rasmus Glad⁹ er han stamfader til de nordiske folk: *Gothi, Dani* og *Sueci*, mens kimbrerne ifølge samme forfatter er jyderne og dermed en del af danerne.¹⁰ Tyve år senere hævder en anden dansker, Jon Jensen Kolding, at Gomer er stamfader

⁴ Jeg er ph.d.-studerende Kasper H. Andersen taknemmelig for denne henvisning.

⁵ Ptolemaios 2,11. For en rekonstruktion se bl.a. Schütte: ”Ptolemaic riddle”, s. 54.

⁶ Palladius: *Isagoge*, s. 3 (Forordet er dateret til 1557).

⁷ Nordström: *yverbornes ö*, s. 112.

⁸ Camden: *Britannia*, s. 6f.

⁹ Laetus: *Rerum Danicarum*, bog. I, s. 38ff.

¹⁰ Samme, bog IV, s. 133ff.

til såvel goterne som kimbrenne,¹¹ og at Goterland har tilnavnet Jylland, der oprindeligt blev kaldt Den kimbriske Halvø;¹² men at kong Dan senere besluttede, at hans efterkommere skulle kaldes daner, ikke goter, og at landet skulle hedde Dan-mark, ikke Goter-land.¹³ En ganske afvigende version findes hos den islandske forfatter Arngrimur Jónsson: Kimbrer er det samme som kæmper, der er det samme som jætter, der atter er det samme som jyder.¹⁴

Den danske delegat på Kirkemødet i Basel, biskop Ulrik af Århus, har næppe taget afstand fra sin svenske kollega; men herefter fulgte unionsopløsningen og unionskrigene, hvor navnlig Det Stockholmske Blodbad i 1520 efterlod et bittert had i svenske kredse imod al dansk, der kom stærkt til udtryk i de skrifter, de landflygtige prælater brødrene Johannes og Olaus Magnus udgav i Rom i 1554-55. Formålet var ganske vist ikke mindst at få svenskerne til atter at vende sig til den katolske tro; men i danske kredse hæftede man mere ved deres negative skildringer af alt dansk, og især de danske konger som troløse og æreløse. Disse "uhyrlige" beskyldninger og "grundløse" fremstillinger blev dog pure afvist i 1560 af den danske "ridder" Petrus Parvus Rosefontanus ("Peter Lille fra Roskilde"). Det fremgår af selve skriftet, at bag det står Frederik den Andens kansler, Johan Friis til Hesselager, og der er generel enighed i dag om, at den egentlige forfatter er Hans Svanning.¹⁵

Hermed var startet en langvarig svensk-dansk historiestrid,¹⁶ og hvor alvorligt denne blev taget, kan om ikke andet ses af, at Danmark og Sverige i Stettinerfreden i 1570 efter Syvårskrigen forpligtede sig til at undgå udgivelse af smædeskrifter imod den anden,¹⁷ og hvilke alvorlige konsekvenser dette kunne få, fremgår af sagen imod Jon Jensen Kolding:¹⁸ I sin Danmarksbeskrivelse fra 1594 havde han bl.a. givet et meget negativt billede af den svenske kong Erik den Fjortende. Efter en svensk demarche i København måtte den danske "regering" indstævne ham for retten. Der blev nedlagt påstand om livsstraf; men da han var magister, skulle han dømmes af Universitetets konsistorium, der nøjedes med at frakende ham sit embede for et år.

Trods denne dom, og selvom Stettinerfredens bestemmelse om smædeskrifter blev gentaget i de følgende – mange – fredstraktater, fortsatte striden. I 1612 udsendte en svensker under navn "Janus Minor" en *Retorsio* med en hånlige afvis-

¹¹ Kolding: *Danmarksbeskrivelse*, s. 22

¹² Samme, s. 56.

¹³ Samme, s. 32.

¹⁴ Jónsson: *Crymogæa*, s. 123. Jeg er lektor Agnes Arnórsdóttir taknemmelig for oversættelse.

¹⁵ Minna Skafte Jensen: "renæssancelitteratur", s. 104. Mere indgående se Ilsøe: "Refutatio".

¹⁶ For nyligt behandlet af Uffe Østergård: "nation-branding", s. 170ff.

¹⁷ Skovgaard-Petersen: "Margaretica", s. 210 med henvisning note 5. Den pågældende paragraf er gengivet i sin helhed af Allan Lund i Kolding: *Danmarksbeskrivelse*, s. 120

¹⁸ Se Allan Lund i Kolding: *Danmarksbeskrivelse*, s. 119ff.

ning af de "fejlagtige fremstillinger" og "forbryderiske beskyldninger", som "Spinefontanus" (Tornekilde - ! -) havde fremsat i sin *Refutatio* fra 1560.

Striden drejede sig naturligt nok om nyere begivenheder, hvor især kong Hans og Christian den Anden var i ilden; men dertil kom de to folks "ærværdige oprindelse" og ældste historie. Svenskerne har ingen Saxo; men i 1514 havde Christiern Pedersen fået *Gesta Danorum* trykt og udgivet i Paris. Dermed var Danmarks ældre historie blevet kendt blandt Europas lærde. Det svenske svar var trefoldigt. Ifølge Jordanes (III, 23) havde *Dani*, af samme slægt som *Suetidi*, fordrevet herulerne fra *Scandza*. Danskerne måtte altså være goter/svenskere, og Dans far, Humble, var en gotisk/svensk konge. Dernæst påpegede man det ensidige i Saxos fremstilling (hvad sandt at sige ikke er særligt svært), og endelig gav man en svensk version af de følgende begivenheder.

Nu stod Danmarks ære på spil, og man måtte finde en kongelig historiograf, der kunne skrive en samlet Danmarkshistorie fra oprindelsen til nutiden.¹⁹ Den første, der forsøgte sig på opgaven, var Hans Svanning; men hans manuskript endte i Universitetets arkiv. Hvorfor ved vi ikke. Var det for skrapt? Under alle omstændigheder gik det op i luer under Københavns brand i 1728. Opgaven blev overtaget af Anders Sørensen Vedel. Ham skylder vi den første oversættelse af Saxo til dansk; men af Danmarkshistorien nåede han kun et lille skrift fra 1584, der efter en lang tirade om opgavens vanskeligheder beretter, at blandt Japhets efterkommere drog "Gomerii seu Cimbri"²⁰ imod nord, hvor deres efterkommere, det danske og gotiske folk, med tiden dannede de tre riger Danmark, Sverige og Norge. Heller ikke efterfølgeren, Niels Krag, blev færdig; men så blev Claus Christoffersen Lyschander, præsten i det navnkundige Herfølge sogn på Stevns, udnævnt til kongelig historiograf i 1616.²¹ Han havde gjort sig kendt ved en række digte, på dansk og latin, bl.a. om Kalmarkrigen,²² og nu fik han i kommissorium at skrive en Danmarkshistorie på latin. Også for ham blev arbejdet uoverkommeligt, men han fik tilladelse til at beholde sit embede imod at skrive en Danmarkskrønike på dansk. Heller ikke den nåede han at færdiggøre inden sin død 1623/24; men i 1622 udkom *Synopsis Historiarum Danicarum: en kort Summa offuer den Danske Historia fra Verdens Begyndelse til Neruerendis oc nu Regerendis Stormectige Førstis Herr Christian den Fierdis Danmarckis, Norgis, Vendis oc Gottis &c. Konnings tid oc Regimente* med undertitlen *Danske Kongers Slectebog* i 750 foliosider.

Her førte Lyschander Christian den Fjerdes stamtavle tilbage til Adam i Paradisets have, og i tredje bog beretter han, hvorledes Jafets søn (Noahs sønne-

¹⁹ Om dette generelt se Rørdam: *Historieskrivningen*. For en nyere fremstilling se Damsholt: "magtstat". Om Svanning se nærmere Ilsøe: "Refutatio", om Anders Sørensen Vedel se Wege-ner: *Vedel*.

²⁰ Vedel: *Oratio*, s. 14.

²¹ Om Lyschander se Rørdam: *Lyschander*. For en nyere fremstilling se Flemming Lundgreen-Nielsen, *Arkiv for Dansk Litteratur*. <http://www.adl.dk>.

²² Lyschander: *Digtning*.

søn) Gomer og hans efterkommere, "Cimbri", drog mod nord. På vejen op langs Jylland byggede de et hus til deres fiskeredskaber og årer, et "Aarers Huss, hvor nu er Aarhus og Aarhus Stift". Herefter slog de sig ned i "Himmers Syssel" år 1850 efter Verdens Skabelse og 193 år efter Syndfloden. Da kong Dan og danerne nedstammer fra disse, og da goternes oprindelse først følger i fjerde bog, kan enhver jo se, at danerne/danskerne har en mere ærværdig fortid end goterne/svenskerne. Det har vi Guds ord for (Biblen!), og som om det ikke skulle være nok, gengiver Lyschander en side stor runeindskrift, hvis første ord tydeligt er "Japhet", og som oversættes til dansk. Dertil føjer han et sammensurium af oplysninger hentet dels fra romerske skribenter som Plinius, Tacitus og Ptolemaios fra Alexandria, dels fra senere skrifter og desuden sproglige argumenter i form af lydlig sammenfald, hvorimellem vigtigst *Cimbri* og Himmers Syssel. Christian den Fjerde må have været begejstret, men næppe Gustav Adolf!

Lyschanders tredje bog udkom på latin i 1740,²³ inklusive en tro oversættelse af den påståede runeindskrift. Den næste historiograf blev hollænderen Pontanus, hvis værk udkom i 1631.²⁴ Her genfinder²⁵ vi ikke alene Arngrimur Jónssons lighedstegn imellem kimbrer, kæmper, jætter og jyder med den tilføjelse, at det var jyderne, der gav den "cimbriske halvø" dets senere navn Jylland, men også Lyschanders påstand om, at det nuværende navn "Himmersyssel" viser, at det var her, at kimbrerne slog sig ned.²⁶ Han tilføjer,²⁷ at ostrogoterne (forstået som *østgoterne*) oprindeligt boede ved den senere svenske østersøkyst, mens visigoterne (forstået som *vestgoterne*) oprindeligt er danskerne, der boede i Skåne (vi er før Roskildefreden), og at danernes kongedømme er det ældste (som det fremgår af Saxo!).²⁸

Pontanus fremstilling er ret springende, hans argumentation ofte kringlet og hans latin ikke videre elegant; men han var den første, der fuldførte sin opgave som historiograf, og hans bog blev tilsyneladende længe anset for at være Danmarks officielle opfattelse. Efterfølgerne, Arild Huitfeldt og Johannes Meursius, er betydeligt mere forsigtige, i al fald hvad angår den allerældste historie. Huitfeldt skriver om kong Dan: "Aff hannem skal Riget hafft sit Naffn oc Begyndelse"²⁹ og nævner herefter forskellige opfattelser uden at tage stilling, mens Meursius siger,³⁰ at det ikke er muligt at have noget virkeligt kendskab til disse ting, som hører under sakralhistorien og religionen. Hos to "private" danske forfattere får vi bedre besked. Den gotlandske præst Strelow fortæller, at Gotland fik sit navn ef-

²³ Lyschander: "origines".

²⁴ Pontanus: *historia*.

²⁵ Samme, I, s. 55-57.

²⁶ Samme, *Chorographia*, s. 649.

²⁷ *Chorographia*, s. 686.

²⁸ *Chorographia*, s. 765.

²⁹ Huitfeldt: *Krønnicke*, s. 1.

³⁰ Meursius: *Historia Danica*, s. 1134-35.

ter Guthi, som var "den sjette Høffding oc Dommer hos Cimbrerne eller Jutterne"³¹ og gav sit navn til "gutherne", som var hans landsmænd og efterkommere. Hans søn kom år 2264 efter Verdens Skabelse til Gotland og herskede snart ikke alene over denne ø, men også Sjælland, Småland og Skåne.³² Da tyskerne senere erfarede, at gutherne havde forladt Gotland, søgte de at bemægtige sig øen; men Humble fik hjælp af Dan og sine to andre sønner, og det var også Dan, der hjalp cimbrerne imod sakserne, hvorefter han "samlede øer og lande til et kongerige, kaldet Dans-Marck anno mundi 2910, dvs. på kong Davids tid."³³ I sit skrift om kimbrernes og goternes oprindelse fra 1695, dedikeret til kansler Niels Kaas, slår Nicolaj Petreius fast, at kimbrerne har deres navn fra Gomer, som i år 1579 efter Verdens Skabelse med sine sønner slog sig ned i *Dania*,³⁴ og at det er falsk tale kun at ville identificere dem med jyderne; Juti er nemlig de samme som Guthi, der først mange år senere slog sig ned på Gotland; og svenskeren Johannes Magnus berømte fremstilling (fra 1554) strider således imod sandheden.³⁵

Svejtseren Mallet, som var huslærer for kronprins Christian (senere Christian den Syvende), opsummerer i det rids af Danmarkshistorien, han skrev for sin kongelige elev, de tre eksisterende hypoteser om Danmarks oprindelse:³⁶ 1. Saxos skildring af Kong Dan (fulgt af langt de fleste historikere i tidens løb); 2. Noahs sønnesøn Gomer grundlægger kimbrernes kongedømme, siden kaldet Danmark. (Denne hypotese, fremført af Petreius og "après (*sic!*) lui" Lyschander, bygger på "pretendus monuments", som er fundet på Gotland, men som alle er falske og uden interesse); 3. Odin udvandrer fra det skytiske Asien, grundlægger Danmark, Sverige og Norge og bliver senere gud. Han efterfølges i Danmark af Skjold, den ene af hans sønner. (Denne hypotese skyldes islændingen Torfæus og kaldes derfor den islandske). På samme tid indgår det i Salys overvejelser om rytterstatuen på Amalienborg Slotsplads at lade Frederik den Femte fremstille som en kimbrisk høvding.³⁷ (Det blev, som bekendt, ikke til noget ...).

Den samtidige officielle svenske historieskrivning lagde ofte luft til Johannes Magnus mest outrerede bemærkninger og lægger mindre vægt på traditionen om Jafet og hans sønner; men som historiograf begynder Pufendorff sin fremstilling med at slå fast, at "Schweden das älteste Königreich in Europa sey, ist bey allen ausser Zweifel",³⁸ og hans efterfølger, Messenius,³⁹ er på linie hermed. Størst international opmærksomhed vakte imidlertid Olof Rudbecks *Atlantica*, der udkom

³¹ Strelow: *Cronica*, s.1.

³² Samme, s. 6. Vi er før Brømsebro-freden!

³³ Samme s. 106 og 112.

³⁴ Petreius: *origines*, I.

³⁵ Petreius: *origines*, II.

³⁶ Mallet: *Abregé*, s. 2-4.

³⁷ Kryger: "monument", s. 163-164.

³⁸ Pufendorff: *Einleitung*, s. 1.

³⁹ Messenius: *Scondia*.

i 1675-98 på svensk med oversættelse til latin i fire tykke tekstbind og et folio-bind med plancher.⁴⁰

Ifølge Rudbeck er den græske filosof Platons *Atlantis* ikke en myte, men lå i Gammla Uppsala. Han har ved selvsyn konstateret, at de levn fra fortiden, der findes her – gravhøje og ruiner af en formodet oldtidshelligdom – svarer nøje til Platons skildring af den sagnomspundne ø, og ved at stikke sin stok ned i jordlagene, har han ydermere konstateret, at de kan dateres til år 200 efter Syndfloden. Efter denne og efter den babylonske forvirring drog det skythiske folk nordpå til Sverige, lokket af de fisk, der selv efter Syndfloden stadig var i de svenske søer og floder, og af det nordiske klima, der fremmer sundhed, styrke og frugtsommelighed. Når de gamle grækere kaldte nordboerne for "hyperboræer" er det således en misforstået oversættelse af "yfwerborne", som betyder højvelbårne eller ypperste, ligesom skyther er det svenske "skyttar", og "Skythien" er Sverige, hvorfra kulturen strålede sydpå i den følgende tid, dels fordi grækerne ofte rejste til Norden for at beundre dens herligheder, dels fordi truende overbefolkning ofte tvang grupper af den til at drage mod syd på plyndrings- og erobringstog, som bl.a. Jordanes havde berettet. Rudbeck var overbevist om, at grækerne og romerne havde deres guder fra det gamle Nord. Det viser deres navne: Jupiter er ingen anden end Jo-fur, Jo-malæ eller Jo-pitter, som også kaldes Thor eller Tyss, og et kendskab til de oldnordiske sagn viser, at grækerne har overtaget disse legender, hvor meget end de ofte har misforstået eller forkvaklet. "Herkules" kommer således af "Her" og "Kulle" lig med "Herkul" og "Herkol", dvs. "anfører for en krigshær", senere "hertug". I græsk mytologi hedder hans skib "Scipho", uden at grækerne har forstået, at det simpelthen betyder "skib" ("skepp" på svensk). Der skal heller ikke meget kendskab til de gamle svenske landskabslove for at se, at de ligger bag den athenske statsmand Solons lovgivning. Også det græske alfabet kommer fra Norden. Iflg. grækerne selv havde det oprindeligt kun 16 tegn, præcis det antal, runealfabetet har! – og runealfabetet er det ældste. Ydermere viser det sig, at adskillige bynavne i Lilleasien og Thrakien har svensk oprindelse; således kommer Pergamon af svensk "bärg" (jf. Bergen), ligesom Sigdunum kommer af Sigtuna etc. Rudbeck⁴¹ var mediciner af fag. Han var således med til at opdage lymfekirtlerne sammen med danskeren Thomas Bartholin. Hans fremstilling er nøgtern som i en anatomisk afhandling, og denne stil parret med hans store lærdom og kendskab til den nordiske mytologi gav hans værk stort ry i samtiden. De indvendinger, der kom til første bind, blev imødekomet i de følgende. Således blev indvendingen om, at Atlantis iflg. Platon blev ødelagt af en naturkatastrofe, besvaret med, at det blot var metamorforisk ment.

⁴⁰ Rudbeck: *ATLANT*.

⁴¹ Om Rudbeck og hans samtid se Eriksson: *Atlantic vision*.

Nu tog Holberg imidlertid fat med sin satiriske pen. I epistel 193⁴² hudfletter han Rudbeck for ikke at være gået langt nok. Ved brug af hans metoder kan man nemlig finde, "at de fleeste mærkværdige Ting, som findes anførte udi Græske og Romerske Historier, ere skeede her i Norden, efterdi Stædernes og Personernes Navne ere ikke andet end fordrejede Danske, Norske og Svenske Ord". Selvom Rudbeck "gaar lidt for vidt", når han gør Adam til den første ærkebiskop i Uppsala, vil Holberg "alleene af Modestie" holde sig til tiden efter Syndfloden; men dér har han sandelig også fundet meget. Først og fremmest kan han "bevise, at den Trojanske Krig er ført udi Norge". Troja er nemlig det samme som Trandia eller Trondhjem. Trojilus er "ikke andet end" Troels eller Truels, Paris er Per Iversen, Hector Henrik Thorsen, Palamedes Palle Mikkelsen, Agamemnon Aage Mogenssen, Olysses Ole Lykke, Achilles Acho Hellesen, Ajak Anders Jacobsen, Helene Ellen, og – som navnet siger – er Næstved anlagt af Nestor. Det, der skete, var, at en

Konge-Dotter af Hedemarken ved Navn Ellen blev bortsnapet af en Trundhiems Jarl Per Iversen, hvorudover alle Syndenfieldske Næsse-Konger forbandt sig sammen mod samme Jarls Fader, som da regierede udi Trundhiem, og kaldtes Prebend Amundsen, hvilket navn Grækerne siden have fordrejet til Priamus.

Efter to års belejring ("de løgnagtige Græker sige ti Aar") blev byen omsider indtaget og ødelagt for siden at blive gengrundlagt som Nidraas.

Efter denne ironiske svada burde det være forbi med alle disse fantasier og sproglige udlægninger. Det var det imidlertid ikke...

I Sverige levede gotermyten videre.⁴³ Den kom under skarp kritik fra historikerbrødrene Weibull,⁴⁴ men blev især energisk forsvaret af J. Svennung.⁴⁵ I 1970 blev der afholdt et gotersymposium på Statens Historiska Museum i Stockholm. Her indledte historikerne Lindroth⁴⁶ og Lönnroth⁴⁷ med at slå fast, at der ikke findes tilstrækkelige belæg – hverken historiske, arkæologiske eller filologiske – for, at antikkens gotere var udvandret fra Götaland, endsige Gotland; men det gjorde ikke noget indtryk på de øvrige deltagere at dømme efter Svennungs indlæg⁴⁸ og den efterfølgende diskussion.⁴⁹

Holberg selv afviser Lyschanders påståede runeindskrift som en tydelig forfalskning⁵⁰ og beskæftiger sig ikke med hverken kimbrerne eller goterne førend

⁴² Her efter Holberg: *Epistler* III, s. 31-40.

⁴³ Weibull: "uppkomst", s. 301-310.

⁴⁴ Weibull, Lauritz: "Upptakten og utvandring;" Weibull, Curt: "utvandring".

⁴⁵ Ikke mindst i Svennung: *Jordanes und Scandia*.

⁴⁶ Lindroth: "Gotizismus".

⁴⁷ Lönnroth: "Goten".

⁴⁸ Svennung: "Stammsage".

⁴⁹ Hagberg: *STUDIA GOTICA*, s. 63-71.

⁵⁰ Holberg: *Historie*, s. 41-42.

deres angreb på Romerriget, idet han dog tilføjer, at det danske ord "Kiæmper" rimeligvis er kommet af "Cimbrer".⁵¹ I sin danmarkshistorie fra 1740-41 vender Pontoppidan imidlertid ikke alene tilbage til den tidligere udlægning af Cimbrer fra "Kemper",⁵² men hævder også, at goter, daner og jyder er det samme folk, idet *Dani* boede i Sønderjylland og Nørrejylland, hvor goterne har givet navn til Gudenå ("Gudden Aa, id est Gothorum flumen").⁵³ I sit *Atlas* tyve år senere føjer han til, at det ud fra et geografisk synspunkt er ulogisk, når Rudbeck hævder, at de nordiske forfædre fra syd først kom til Sverige, men at spørgsmålet om folkenes indvandring ikke er hans "Hovedsag, og den Roes, som adskillige Nationer for-dum søgte deri, at den eene ville være ældre, eller have sit Fædreland tidligere be-boet, end den anden, synes i vore Dage at være kommen af Moden, ligesom den i sig selv er gandske forgængelig."⁵⁴

Ikke desto mindre begynder P.F. Suhm⁵⁵ med at slå fast, at alle nordeuropæiske folk stammer fra Jafet og hans sønner. Deraf følger, at Gomer er stamfader til kimbrerne, der kom til Jylland ("Himmer-Syssel") år 1850 efter Verdens Skabelse, dvs. år 193 efter Syndfloden. Uden at nævne Lyschander erklærer Suhm i sit ottende kapitel "Om Cimbrerne", at deres navn synes "temmelig tydeligt at ligge i Himmer Syssel" (men også i "Gibber og Gibbersund").⁵⁶ I C.F. Allens *Haandbog i Fædrelandets Historie* er der intet om denne påståede forhistorie; men godt 50 år senere skriver Steenstrup i *Danmarks Riges Historie* følgende: "Der kan vist ikke være tvivl om, at Kimbrerne kom fra den jydsk Halvø. Man har ment i den gamle Betegnelse Himmersyssel (Himmerland) [...] at finde et Minde om det gamle Kimbrerfolk."⁵⁷

Kimbrermyten har nu mistet sin bibelske baggrund og bruges ikke længere som argument for Danmarks ærværdige oprindelse og ældste forhistorie, men er blevet en tradition – måske snarere en kliché, der bygger på et påstået sprogligt sammenfald mellem kimbrer (*cimbri/cimbroi*) og Himmerland ("Himmersyssel"), selvom Rudbeck med rette havde påpeget, at man lige så godt kan argumentere ud fra det sproglige sammenfald med steder i Sverige som Simbernäs og Kimbernäs!⁵⁸

Denne danske tradition levede videre. I sit indflydelsesrige værk *Danmarks Oldtid* skriver Johannes Brøndsted dog således: "Det maa nu straks erkendes, at noget bindende bevis for, at Kimbrerne var Himmerlænder (og Teutonerne er Tyboere), er ikke ført",⁵⁹ mens La Cour i standardvæket *Schultz Danmarkshistorie*

⁵¹ Samme, s. 14.

⁵² Pontoppidanus: *Gesta* III, s. 15.

⁵³ Samme, I, 87; jf. også IV, s. 5.

⁵⁴ Pontoppidan: *Atlas* I, s. 13-14.

⁵⁵ Suhm: *Oprindelse*, IV Cap., s. 113-124.

⁵⁶ Samme, s. 209.

⁵⁷ Steenstrup: *Historie*, s. 66.

⁵⁸ Rudbeck: *ATLANTI*, s. 330.

⁵⁹ Brøndsted: *Oldtid* III, s. 66.

mere direkte erklærer: "Der er stærke Grunde, som taler for, at Cimbrerne til en begyndelse har haft hjemme i Himmerland".⁶⁰

Der kan være trin i udviklingen af denne tradition, jeg har overset. Det er lettere at se udtryk for eller eksempler på den i 1900-tallet. Litterært har vi Johannes V. Jensens roman *Cimbrernes Tog* fra 1922 og Ebbe Kløvedal Reichs *Fæ og frænde* fra 1977, med den store forskel, at sidstnævnte er voldsomt romerfjendtlig, hvad Johannes V. ikke var. Monumentalt og lokalt har vi indvielsen i 1924 af Kimbrerstenen i Rebild Bakker med indskriften: "Kimbrerne drog ud fra disse Egne 120 Aar før Christi Fødsel", afsløringen i 1935 af Rævemosestenen på det sted, hvor Gundestrupkedlen blev fundet i 1891, ledsaget af ord om Kimbrertoget ved Københavnpræsten Fibiger, og indvielsen i 1937 af Kimbrertyren i Aalborg med indmuret exposé, skrevet af Johannes Brøndsted og vers af Johannes V. Jensen, indhugget i soklen.⁶¹

I utallige avisartikler samt tidsskriftsartikler og bøger på dansk og på engelsk ivrede Gudmund Schütte kraftigt og alsidigt for traditionen, ofte i heftig polemik imod samtidige tyske teorier. Han nærede ingen tvivl om, at Ptolemaios beskrivelse af Jylland byggede på en kortlægning under en romersk flådeekspedition imod nord i år 5 e.v.t.,⁶² men navnlig søgte han med stor lærdom og spidsfindighed at klarlægge den sproglige sammenhæng imellem "cimbrer" og "Himmerland". Uanset holdbarheden heri er det imidlertid ikke noget tvingende argument. Han havde dog også fem andre argumenter, som han opsummerede i 1951.⁶³ 1. Borremose-fæstningen ved Aars, 2. Gundestrupkedlen med 3. dens fremstilling af tyren, kimbrernes nationale guddom, 4. stednavnet Thyregod, der indikerer en tyre-helligdom og 5. Himmerlandstyren i de lokale folkefortællinger. Han tilføjede en forundring over, at Lauritz Weibull aldrig havde taget stilling til disse fem argumenter; men der er mere grund til at undre sig over, at Schütte kan have anset disse argumenter for afgørende!

Efter fundet af Gundestrupkedlen (i Himmerland) har den ofte været brugt som argument. Ifølge den græske forfatter Strabon (VII, 2,3) havde kimbrerne en stor bronzekegel, hvori de ofrede blodet fra deres tilfangetagne fjender, og ifølge Plutarch (*Marius* 23) aflagde de ed til en medbragt kobbertyr. På en af Gundestrupkedlens sider ses en sådan mulig offerscene, og i bunden ses en stor tyr, ergo, har man hævdet, må denne kegel være kimbrernes offerkegel, selvom denne ifølge Plutarch blev romersk bytte, og selvom Gundestrupkedlen er af sølv og formentlig stammer fra det nordlige Balkan.⁶⁴ Netop pga. denne oprindelse har arkæologerne Flemming Kaul og Jens Martens imidlertid søgt at spore en handels-

⁶⁰ Aage Friis m.fl.: *Danmarkshistorie* I, s. 348.

⁶¹ Bråten: *Kimbrerne*, s. 105-112.

⁶² Schütte: *Ptolemaic map*, s. 285ff., jf. *Res Gestae* V, s. 26 og Vellejus Paterculus II, s. 106.

⁶³ Schütte: *Ptolemaic map*, s. 70.

⁶⁴ Kaul: "Gundestrup Cauldron".

rute, som kimbrenne kan have fulgt fra deres hjemsted i Himmerland på deres vej sydpå.⁶⁵ Mere fantasifuldt kan det vist ikke blive!

I 2006 skriver Jørgen Jensen i sin monumentale bog om Danmarks oldtid følgende: "... man har af de skrevne kilder villet slutte, at kimbrenne kom fra Himmerland [...] Det er dog ganske usikkert."⁶⁶

Det er mere end usikkert. Følger vi de antikke kilder (hvad jeg agter at vende tilbage til i anden sammenhæng), er der grund til at formode, at kimbrenne – eller rettere sagt kimbrennes oprindelige kerne – kom fra den halvø, som fik navnet *Cimbrica* og meget vel kan være Jylland; men det er omstridt hvornår og på hvilket grundlag, de er blevet placeret på Den Jyske Halvø's nordligste del. Bortset herfra er der ikke ét eneste afgørende argument for, at kimbrennes oprindelsesland er Himmerland.

Det er ikke nyt, at myter fortæller mere om den tid, hvor de opstår og lever, end om den tid, de foregiver at handle om; men det har været interessant at se, hvor sejlivet kimbrenmyten har været efter at have mistet sin oprindelige funktion.

Som oldtidshistoriker⁶⁷ er det heller ikke nyt for mig, at man har søgt at begrunde et folks magt og væld med en ærværdig oprindelse og ældgammel fortid; men det har været interessant at se, hvordan danske og svenske lærde, der gør det samme i 1500- og 1600-tallet, ofte senere bliver betegnet som "nationale" historieskrivere. Er de nationale? Og hvorfor er de det?

LITTERATURLISTE

Listen omfatter ikke alt, hvad jeg har læst om emnet, endsige da, hvad der i tidens løb er skrevet om det. Der er en del titler, der ikke har været mig tilgængelige; men bortset fra det holder jeg mig her til litteratur, der dokumenterer eller eksemplificerer min fremstilling, og jeg er overbevist om, at valget er repræsentativt. Jeg er bibliotekar Bo Mønsted taknemmelig for velvillig bistand, især med at spore ældre litteratur, hvor det dog sjældent har været muligt at spore navn på et evt. forlag.

⁶⁵ Kaul og Martens: "Gundestrup".

⁶⁶ Jensen: *Oldtid*, s. 104.

⁶⁷ Jeg er min kone, cand.mag. Dorith Madsen taknemmelig for diskussioner af og kommentarer til arbejdet. Jeg skylder også redaktionen og mine "peer-reviewers" tak for gode kommentarer til og kritik af artiklens oprindelige udgave, som grundlæggende har forbedret den her foreliggende version.

Bøger

- Borchardt, Frank: *German antiquity in renaissance myth*. Baltimore and London: Johns Hopkins Press 1971.
- Brøndsted, Johannes: *Danmarks Oldtid*. København: Gyldendal 1940.
- Bråten, Jens: *Kimbrerne – historie, teorier og myter om Himmerlands kimbrere*. Aars: Jens Bråten's Forlag 1988.
- Camden: *Britannia sive florentissimorum regnorum Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, et insularum adiacentium ex intima antiquitate corographica descriptio ... G. Camdeno author. (1590)*. Ny, revideret og forøget udgave. London 1590/1607.
- Christensen, Arne Søby: *Cassiodorus Jordanes and the History of the Goths. Studies in a Migration Myth*. København: Museum Tusulanum 2002.
- Eriksson, Gunnar: *The Atlantic Vision* (Uppsala studies in history of science 19). Canton, MA: Science History Publications 1994.
- Friis, Aage m.fl.: *Schultz Danmarkshistorie*. Vort Folks Historie gennem Tiderne skevet af danske historikere. København: J.H. Schultz Forlag 1941.
- Goropius, Ioannes Becanus: *Origines Antwerpianæ*. Antwerpen 1569.
- Hagberg, Ulf Erik (red.): *STUDIA GOTICA. Die eisenzeitlichen Verbindungen zwischen Schweden und Südosteuropa*. Vorträge beim Gotensymposium im Statens Historiska Museum Stockholm Stockholm: Almqvist & Wiksell 1970.
- Holberg, Ludvig: *Dannemarks Riges Historie*. Anden Edition, Kjøbenhavn 1753.
- Holberg, Ludvig: *Ludvig Holbergs Epistler*. Udgivet med oplysende Anmærkninger af Chr. Bruun. Tredje Bind. Kjøbenhavn 1871.
- Huitfeldt, Arild: *Danmarckis Rigis Krønnicke*. Kjøbenhavn 1652.
- Jensen, Jørgen: *Danmarks oldtid. Ældre Jernalder 500 f. Kr. – 400 e.Kr.* København: Gyldendal 2006.
- Jónsson, Arngrímur: *Crymogæa*. Reykjavík (1609) 1985.
- Kolding, Jon Jensen: *En ny Danmarksbeskrivelse (Daniæ descriptio nova ... a Iona Koldingensi, Frankfurt 1594)*. Oversat og kommenteret af Allan A. Lund. Århus: Wormianum (1594) 1980.
- Laetus, C. Erasmus Michaelius: *Rerum Danicarum libri undecim*. Frankfurt 1574/83, s. 57-62.
- Lyschander: *C.C. Lyschanders Digtning. 1579-1623*. Udgivet af Flemming Lundgreen-Nielsen og Erik Petersen. I-II. København: Reitzels Forlag 1989.
- Lyschander: "Claudii Christophori Lyschandri historiographi regii Danici origines et antiquitates CIMBRICAE, in quibus agitur de Japheto, ejus liberis et posteris, horumque regionibus et regnis quæ occupantes possederunt, una cum populo et propagine, quam constituerunt et reliquerunt: in primis de Gomeri, atque hujus potente ac numerosa sobole CIMMERIIS, CIMBRIS et VITTIS, sev DANICIS JUTIS, illorumque prima origine atque introito in has ipsas regiones eorumque maioribus, præfectis, iudicibus, stirpe, familiis et rebus præclare gestis a diluvio ad regis usque Dan et danorum regni initum." i: Ernest, Joach de Westphalen, *Monumenta inedita rerum germanicarum præcipue Cimbricarum et Megapolensium*. Vol. II, Lipsiæ 1740, s. 692-712.
- Magnus, Johannes: *De omnibus Gothorum Sveonumque regibus historia*. Rom 1554.
- Magnus, Olaus: *Historia de gentibus septentrionalis*. Rom 1555.
- Mallet: *Abregé de l'Histoire de Dannemarc, a l'usage de monseigneur le prince royal. 1. partie*. Copenhague 1760.
- Messenius, Johannes: *Scondia illustrata, seu chronologia de rebus Scondiæ, hoc est, Sueciæ, Daniæ, Norvegiæ, Atque una Islandiæ, Gronlandiæque, tam Ecclesiasticis quam Politicis, a mundi cataclysmo, usque annum Christi MDCXII, gestis*. Primum edita, et observationibus aucta à Johanne Peringsköld. Stockholm. Volumen secundum vel Tomus XI. In quo analectorum Scondicorum Liber Primus – sive *Apologia Historiæ Svecanæ, Magnam partem Historiæ Ethnicæ Regnorum Borealium complectens: Quam Ab Orbis, et Anno Mundi 1656, ad Salutis Humanæ DCCCC ... red.*. Johan Peringsköld, Stockholm 1700-1703.
- Meursius: *Joannis Meursi Historica Danica cuius sex Libri postremi nunc primum in Lucem produnt omnia ... Florentinae 1746*.

- Minor, Suenensis Janus: *Retorsio Impustarum, quibus inclytam Svecorum Gothorumque Nationem, Petrus Parvus Rosefontanus Eques Danus, solâ calumniandi ductus libidine impudent-er admodum infectatur; quam insontis Patriæ et mendacissimis sycophantæ calumniis vindicandæ gratia fideliter elaboravit* 1612.
- Nordström, Johan: *De yverbornes ö. Sextonhundratsstudier*. Stockholm: Bonniers 1934.
- Palladius, Peder: *Isagoge ad libros Propheticos et Apostolicos Scripta a Petro Palladio*. London 1592.
- Petrei, M. Nicolaus: *Cimbrorum et Gothorum origines, migrationes, bella, atque coloniae Libris Duobus*. Lipsiæ 1695.
- Pontanus: *Rerum Danicarum historia libris X ... authore Ioh. Isaico Pontano regio historiographo accedit chronographica regni Daniæ...Amstelodami* 1631.
- Pontoppidan, Erich: *Den Danske Atlas eller Konge-Riget Dannemark ... Forestillet ved en udførlig Landsbeskrivelse ... I og IV*, København 1763- 1768.
- Pontoppidanus, Ericus: *Gesta et Vestigia Danorum extra Daniam, I-III*. Lipsiæ et Hafniæ 1740-1741.
- Pufendorff, Samuel von: *Continuirte Einleitung zu der Historie der vornehmsten Reiche und Staaten von Europa, worinnen Königreichs Schweden Geschichte und dessen mit auswärtigen Kronen geführte Kriege in sonderheit beschrieben werden*. Zum drittenmal gedrückt und mit einem Anhang vermehrt ... Franckfurt am Main 1693.
- Rosefontanus, Petrus Parvus, *Refutatio calumniarum cuiusdam Ioannis Magni Gothi Upsalensis, quibus in historia sua ac famosa oratione Danicam gentem incessit* 1560.
- Rudbeck, Olf: *ATLANT eller MANHEIM*. (Her i udgave af Axel Nelson, Uppsala och Stockholm: Almqvist & Wiksell (1675-98) 1937-39.
- Rørdam, Holger Fr.: *Historieskrivningen og Historieskriverne I Danmark og Norge siden Reformationen*. I. Tidsrummet fra Reformationen indtil Anders Vedel. København: Vilhelm Tryde 1867.
- Rørdam, Holger Fr.: *Klaus Christoffersen Lyskanders Levned, samt hans Bog om Danske Skribenter*. Kjøbenhavn 1868.
- Schütte, Gudmund: *The Ptolemaic map of Denmark*. (Trykkested og forlag uoplyst) 1951.
- Steenstrup, Johs. m.fl.: *Danmarks Riges Historie*. Bind 1, København 1897-98.
- Strelow, Hans Nielssøn: *Cronica Guthilandonis/Den Guthilandske Cronica*. København 1633.
- Suhm, Peter Friderich: *Om de Nordiske Folks ældste Oprindelse*, København 1770.
- Svennung, J.: *Jordanes and Scandia*. Kritisch-exegetische Studien. (Skrifter utgivna av K. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala 44: 2 A). Stockholm: Almqvist & Wiksell 1967.
- Vedel, Anders Sørensen: *Oratio de origine appellationis Regni Danicæ scripta ab Andrea Velleio Historiographo Danico*. Genoptrykt København (1584) 1705.
- Wegener, C.F.: *Historiske Efterretninger om Anders Sørensen Vedel* 1846.

Tidsskriftsartikler

- Ilsøe, Harald: "Omkring Hans Svanings Refutatio og Chronicon Ioannis", *Historisk Tidsskrift* 12.række, VI, 1972, s. 21-58.
- Kaul, Flemming: "The Gundestrup Cauldron reconsidered", *Acta Archaeologica* 66, 1995, s. 1-38.
- Kaul, Flemming & Jes Martens: "Southeast European Influences in the Early Iron Age of Southern Scandinavia. Gundestrup and the Cimbri", *Acta Archaeologica* 66, 1995, s. 111-161.
- Schütte, Gudmund: "A Ptolemaic Riddle Solved", *Classica et Mediaevalia* 13, 1952, s. 236-284.
- Skovgaard-Petersen, Karen: "Margaretica. Et bidrag til den dansk-svenske pennefejde i det 16. århundrede", *Historisk Tidsskrift* 87, 1987, s. 209-237.
- Weibull, Curt: "Goternas utvandring från Sverige", *Scandia* 23, 1955-57, s. 161-186.
- Weibull, Lauritz: "Om det svenska och det danska rikets uppkomst", *Historisk tidskrift för Skåneland* 7, 1917-1921, s. 301-360.
- Weibull, Lauritz: "Upptäckten av den skandinaviska Norden", *Scandia* 7, 1934, s. 80-143.
- Weibull, Lauritz: "En forntida utvandring från Gotland", *Scandia* 15, 1943, s. 267-276.
- Østergaard, Uffe: "Historieskrivning og nation-branding – har vi ikke altid gjort det", *Den jyske Historiker* 126, 2010, s. 162-193.

Artikler i antologier

- Damsholt Torben: "Den nationale magtstat 1560-1760", i Mørch, Søren (red.): *Danmarks historie*. Bind 10. Historiens historie. København: Gyldendal 1992.
- Jensen, Minna Skafte: "Dansk renæssancelitteratur" i Bach-Nielsen, Carsten m.fl.: *Danmark og renæssancen 1500-1650*. København: Gads Forlag 2006.
- Kryger, Karin: "Det nationale monument. Enevældig magtdemonstration – borgerlig ,solidaritet", *Forblommet antik. Klassicisme i dansk arkitektur og havekunst*. Studier tilegnede Hakon Lund 18. oktober 1988. København: Arkitektens Forlag 1988, s. 157-181.
- Lindroth, S.: "Der Gotizismus und seine Bedeutung in der schwedischen Wissenschaft" i Hagberg, Ulf Erik (red.), *STUDIA GOTICA. Die eisenzeitlichen Verbindungen zwischen Schweden und Südosteuropa*. Vorträge beim Gotensymposium im Statens Historiska Museum Stockholm 1970. Stockholm: Almqvist & Wiksell 1972.
- Lönroth, E.: "Die Goten in der modernen kritischen Geschichtsauffassung" i samme, 1972, s. 57-62.
- Svennung J.: "Jordanes und die gotische Stammsage" i samme, 1972, s. 20-56.

ERIK CHRISTIANSEN
DR.PHIL. OG DOCENT EMERITUS I OLDTIDENS HISTORIE
INSTITUT FOR KULTUR OG SAMFUND
AARHUS UNIVERSITET.

ABSTRACT

Forf. viser først, hvordan myten om, at kimbrenne stammer fra Himmerland, opstod under den dansk-svenske strid i 1500- og 1600-tallet om, hvilket kongerige der var Nordens ældste og mest ærværdige. Herefter følger han, hvordan myten efter at have mistet sin oprindelige funktion bliver en sejglivet tradition, der bygger på et påstået sprogligt sammenfald imellem kimbrenne (*cimbri/kimbri*) og Himmerland ("Himbersyssel"). Han slutter med den konklusion, at det ikke er noget afgørende argument for, at kimbrennes oprindelsesland er Himmerland.